

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI BÜTÇESİNDE ÖNGÖRÜLEN ARTIŞ, EĞİTİM SİSTEMİNİN GEÇİRDİĞİ DÖNÜŞÜME VE KALİTELİ EĞİTİMİN GEREKLERİNE NE ÖLÇÜDE YANIT VERİYOR?

Orta Vadeli Mali Plan (OVMP) 2013-2015 ile Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bütçesinin merkezi bütçe içindeki payının ve Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya (GSYH) oranının artması planlanıyor.

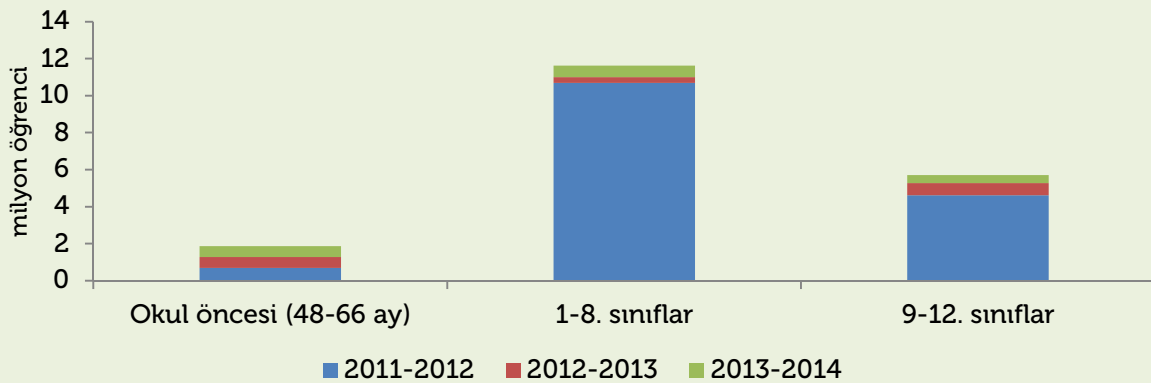
MEB bütçesinin GSYH içindeki payının 2012'deki % 2,7'lik düzeyinden 2013'te % 3'e ve 2014'te % 3,1'e yükseltilmesi öngörülüyor. MEB bütçesinin merkezi bütçe içindeki payının üç sene için yaklaşık iki yüzde puan yükselerek 2015'te % 14,2'ye ulaşması hedefleniyor.

OVMP ile öngörülen artışlar olumlu olsa da, öğrenci sayısında yaşanan kayda değer değişim nedeniyle yeterli değildir:

- ▶ 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun sonucunda 2012-2013 öğretim yılında öğrenci sayısı önemli bir artış göstermiştir. 66-68 ay yaş grubundaki 300 bini aşkın öğrenci ilköğretime giriş yaparken ortaöğretimin zorunlu olması ile eski sistemde ortaöğretime devam etmeyeceği öngörülen 180 bin dolayında ek öğrenci ortaöğretime geçiş yapmıştır. 2011-2012 öğretim yılında 1 ve 9. sınıflarda 2,5 milyonu aşkın öğrencinin bulunduğu dikkate alındığında 1 ve 9. sınıflarda devlet okullarında öğrenci nüfusunda 2012-2013 öğretim yılında % 20'ye yakın bir artış beklenebilir.
- ▶ 2012-2013 öğretim yılında 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile zorunlu eğitimin 12 seneye çıkarılmasıyla birlikte, ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin sistem içinde tutulmasına dönük çaba harcanacağı öngörülebilir. Bu kapsamda, kaynakların okulların yaklaşık olarak ek 400 bin çocuğa ev sahipliği edeceği düşünülerek planlanması önemlidir.
- ▶ MEB'in hedefi 2013-2014 eğitim-öğretim yılında, 48-60 ay yaş grubu için okulöncesi eğitimde % 100 okullulaşmanın sağlanmasıdır. Bu, kamu eğitim hizmetlerinin eriştiği öğrenci nüfusunu daha da artıracak bir durumdur.

Özetle, MEB, 2013-2014 öğretim yılında 2011-2012 öğretim yılıyla karşılaştırıldığında ek olarak yaklaşık 3 milyon öğrenciye hizmet vermeyi planlamaktadır (Grafik 1).

Grafik 1 Öğrenci nüfusunda tahmini artış (milyon öğrenci)

Kaynak: ERG hesaplamaları, Milli Eğitim İstatistikleri: Örgün Eğitim 2011-2012.

6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un eğitimin kalitesinde gerilemeye neden olmadan uygulanabilmesi için derslik sayısında kayda değer bir artış gereklidir.

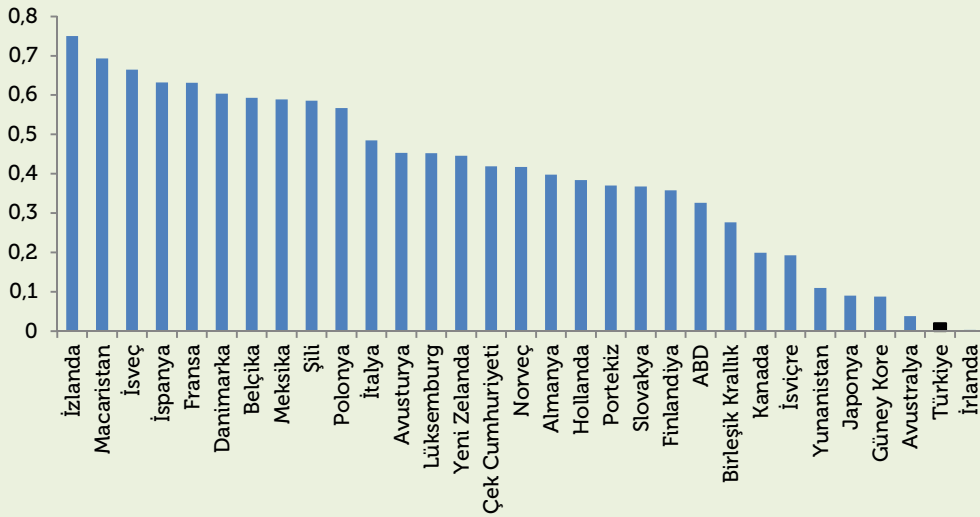
Öğrenci nüfusundaki mevcut ve öngörülen genişleme dikkate alınır, OVMP 2013-2015 ile MEB bütçesinde öngörülen artış en iyimser tahminle ancak öğrenci başına yapılan yatırım dışı reel harcamaları sabit tutmaya yeterli olabilir. İlk ve ortaokullarda, sınıf mevcutları ortalama 31 öğrenci olarak varsayıldığında toplam 31.415, liselerde ise sınıf mevcutları ortalama 34 öğrenci olarak temel alındığında toplam 69.413 ek dersliğe gereksinim olduğu tahmin edilmektedir.¹ MEB İnşaat ve Emlak Grup Başkanlığı'na göre ilk ve ortaokullarda bir dersliğin maliyeti yaklaşık olarak 175 bin, liselerde ise 200 bin TL'dir. Bu hesaplama sadece derslik yapımı için MEB bütçesinin 18,6 milyar TL'ye gereksinimi olduğunu ortaya koyuyor.

Ayrıca, eğitimin kalitesinden fedakarlık yapılmaması için ortaöğretimde 110 bin 800 öğretmene gereksinim olduğu öngörülmektedir. TEPAV sadece 2012-2013 öğretim yılı için ek öğretmen maliyetini 2,1 milyar TL olarak tahmin etmiştir.²

Bu gereksinimlere ek olarak, okulöncesinde hem erişimin hem de kalitenin önceliklendirilmesi ve okulöncesi eğitim için ayrılan kamu kaynaklarının hızla artırılması gereklidir.

OECD, Türkiye'de erken çocukluk eğitimi için ayrılan kamu kaynaklarının OECD ortalamasının sadece % 5'i düzeyinde olduğunu ifade etmiştir (Grafik 2).

Grafik 1: Erken çocukluk eğitimi için ayrılan kamu kaynaklarının GSYH'ye oranı (%), OECD ülkeleri

Kaynak: OECD, Social Justice in OECD, 2012.

MEB 2010-2014 Stratejik Planı'na göre okulöncesi eğitimde 2014 yılı için hedeflenen derslik sayısı 45.407'dir. Bu hedef, 2013 ve 2014'te 7 bin 193 dersliğin inşa edilmesini gerektirmektedir. Bu yatırımın tahmini maliyeti 1,3 milyar TL'dir.

OVMP 2013-2015'te MEB'in yatırım bütçesinin 2012 fiyatları ile 2013, 2014 ve 2015'te toplam 6,7 milyar TL yükseldiği görülmektedir. Oysa sadece ek derslikler için gerekli kaynak 19,9 milyar TL olarak hesaplanmaktadır. Özetle OVMP 2013-2015'te MEB bütçesi için öngörülen teklif tavanları ile temel eğitimde kalite kaybının nasıl önüne geçileceği ve okulöncesi eğitimde hedeflenen okulluşma oranlarının nasıl gerçekleştirileceği belirsizdir.

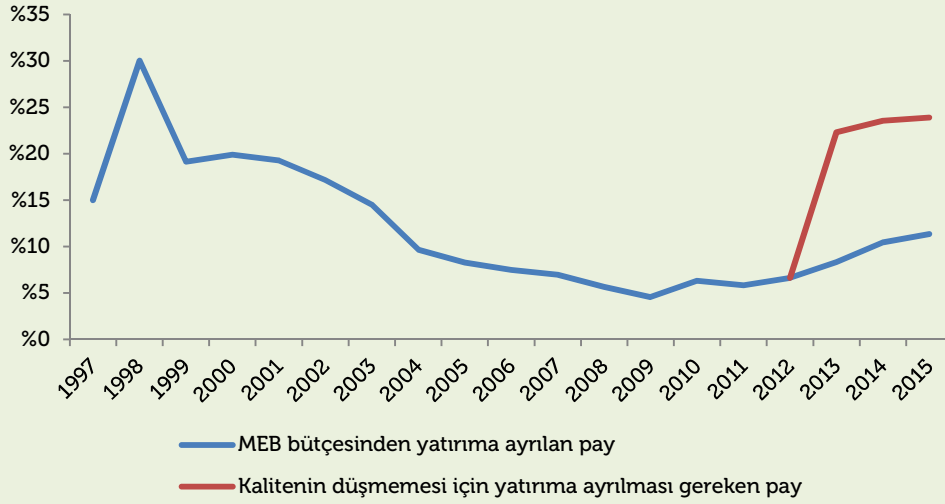
Eğer temel eğitimde kaliteden fedakarlık edilmeyecek ve kaliteli okulöncesi eğitimi Bakan Ömer Dinçer'in dile getirdiği gibi politika önceliği olmaya devam edecekse, OVMP 2013-2015'te MEB bütçesi için öngörülen teklif tavanlarının, kamu eğitim sektöründe yaşama geçirilmesi planlanan dönüşüm ile tutarlı kılınması gerekir.

¹ http://www.tepav.org.tr/upload/files/1332855167-4.Yeni_Milli_Egitim_Kanun_Tasarisi_Butcesi_Nicelik_mi_Nitelik_mi.pdf

² http://www.tepav.org.tr/upload/files/1332855167-4.Yeni_Milli_Egitim_Kanun_Tasarisi_Butcesi_Nicelik_mi_Nitelik_mi.pdf

19,9 milyar TL'lik derslik yatırımı gerektiren bu dönüşümün 2015'te tamamlanacağı varsayılırsa, sadece sermaye giderleri için 2013, 2014 ve 2015 MEB bütçelerinde her sene için 2012 fiyatları ile yaklaşık olarak 6,6 milyar TL'lik ek kaynağa gereksinim vardır. Bu kaba hesaplama Türkiye'nin geçmiş deneyimleriyle uyumludur. Zorunlu temel eğitimin sekiz yıla yükseltildiği 1997-1998 eğitim-öğretim yılını takip eden beş sene boyunca yatırım giderleri MEB bütçesinin ortalama % 21'ini oluşturmuştur. Zorunlu eğitimin 12 yıla yükseltildiği 2012-2013 eğitim-öğretim yılını takip eden üç sene için ise OVMP 2013-2015'de MEB için öngörülen ortalama yatırım giderleri MEB bütçesinin ortalama yüzde 10'una denk gelmektedir. Oysa eğitimde kalite kaybının engellenmesi için bu oranın üç sene boyunca en az % 22 olması gerektiği öne sürülebilir.

Grafik 2: MEB bütçesinden yatırıma ayrılan pay (%)

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2011-2012; OVMP 2013-2015; ERG hesaplamaları.

Ancak bu hesaplama ek öğretmen gereksinimi ile ortaya çıkacak maliyetleri göz ardı etmektedir. Personel giderleri için olası gerekli ek kaynağı hesaplamak, 48-65 yaş grubu için okullulaşma oranları ve öğretmen sayılarına ilişkin istatistiklere erişilemediğinden mümkün olmamıştır. Öte yandan, personel giderlerinin de OVMP 2013-2015'de öngörülen teklif tavanlarının üzerinde olması gerektiği tahmin edilebilir.

Tablo 1: OVMP 2013-2015'te öngörülen MEB sermaye giderleri ve eğitim sistemindeki dönüşümün gerektirdiği sermaye giderleri (milyar TL)

	2013	2014	2015
MEB yatırım ödeneği	3,96	5,59	6,69
Gerekli yatırım ödeneği	10,94	12,96	14,49
Fark	6,98	7,37	7,79

Kaynak: ERG hesapları, OVMP 2013-2015.

Bütün bu nedenlerle, merkezi MEB bütçesinin sermaye giderleri kaleminin 2013 için en az 10,9 milyar TL'ye, 2014 için en az 13 milyar TL'ye ve 2015 için en az 14,5 milyar TL'ye yükseltilmesi ve personel giderlerinin 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve okulöncesi eğitimin öncelikli konumu dikkate alınarak gözden geçirilmesi eğitimin niteliğinde gerileme yaşanmaması için kritik önemdedir.

Bu nota ilişkin ayrıntılı bilgi için: Alper Dinçer, Politika Analisti, alperdinçer@sabanciuniv.edu

Bu not, 6 Kasım 2012'de yayımlanmıştır.

BANKALAR CADDESİ
MİNERVA HAN NO 2, KAT 5
KARAKÖY 34420 İSTANBUL

T +90 (212) 292 05 42
F +90 (212) 292 02 95

erg.sabanciuniv.edu

Eğitim Reformu Girişimi (ERG), çalışmalarını iki öncelikli amaç doğrultusunda sürdürüyor. Bunlardan ilki, kız ve erkek tüm çocukların hakları olan kaliteli eğitime erişimlerini güvence altına alacak ve Türkiye'nin toplumsal ve ekonomik gelişimini üst düzeylere taşıyacak eğitim politikalarının oluşmasına katkıda bulunmaktadır. ERG'nin katkıda bulunduğu diğer başlıca alan ise eğitime ilişkin katılımcı, saydam ve yenilikçi politika üretme süreçlerinin yaygınlaşmasıdır.

ERG, bu amaçlara yönelik olarak araştırma, savunma ve eğitim çalışmalarını "herkes için kaliteli eğitim" vizyonu doğrultusunda sürdürüyor.

